

POVZBUZENÍ Z JÓBA

Tomáš Korčák 5/2019

1. Uctívej Boha za všech okolností

Byl muž v zemi Úsu, jménem Jób. Tento muž byl bezúhonný (*ryzí, úplný, celistvý*) a přímý, bohabojný a odvracející se od zlého. (Jób 1,1; viz též 1,8; 2,3) Satan připravil Jóba o děti, majetek a zdraví, on se však dále klaní Hospodinu. ...**padl na zem a klaněl se. Řekl: Nahý jsem vyšel z nitra své matky a nahý se tam navrátím; Hospodin dal a Hospodin vzal. Budiž požehnáno Hospodinovo jméno.** (Jób 1,20-21) Uctívání ho správně nasměrovalo v jeho zápase, i když poté vyslovil mnoho nedobrych výroků, ze kterých nakonec musel činit pokání.

Další klíčové vyznání víry uprostřed jeho zápasu bylo: **Ale já vím, že můj vykupitel žije a nakonec se postaví nad prachem. A poté, co tihle sedřeli mou kůži, bez svého těla (*doslova: ve svém těle*) uvidím Boha. Toho já uvidím při sobě; mé oči jej budou vidět a ne cizí. Ledviny v mém klíně po tom prahnou.** (Jób 19,25-27)

2. Naslouchej Bohu i lidem

Naslouchání je jedním z nejdůležitějších aspektů života (viz Dt 6,4-5; Mt 5,5). Naslouchání Bohu i lidem jsou spojené nádoby. **Přátelé naslouchají.** (Pís 8,13) **Je čas být zticha a čas mluvit.** (Kaz 3,7) **Každý člověk ať je rychlý k naslouchání.** (Jk 1,19; srovnej: Kaz 4,17)

Tři Jóbovi přátelé přišli Jóba potěšit. Sedm dní vedle něj mlčky seděli (Jób 2,11 -13). Velice by však Jóbovi pomohli, kdyby mlčet zůstali a jednali podle slova: **Plačte s plačícími.** (Ř 12,15) Oni si však sedm dní připravovali svoji řeč místo toho, aby se za Jóba přimlouvali, naslouchali mu a především naslouchali Bohu. „*Lidé většinou nenaslouchají proto, aby pochopili, ale proto, aby odpověděli. Bud' mluví, nebo se chystají mluvit.*“ (Covey)

Tři Jóbovi přátelé však nenaslouchali, říkali fráze a teologické koncepty (střípky pravdy, které se však zevšeobecněním staly bludem), nehledali Boží pohled a šlo jim především o jejich názory. Sami také mluvili o naslouchání, ale nejednali podle toho (viz Jób 15,8.11). Naslouchání není věc znalostí, učení či nějaké techniky; je to záležitost srdce. Bez pozitivního přístupu k druhému – bez lásky – nemůžeme druhému účinně naslouchat. Zoufalý Jób jim odpovídá: **Bedlivě naslouchejte mému výroku, to ať je útěcha od vás.** (Jób 21,2) **Kéž je mi dopřán někdo, kdo by mi naslouchal.** (Jób 31,35; viz též: 13,4-5; 16,1-4) Někdy může uzdravit „jen“ naslouchání. Lidé v trápení potřebují, aby jim někdo naslouchal, ale ještě více potřebují naslouchat a slyšet samotného Boha do své situace.

Když skončili své promluvy tři přátelé a když domluvil i Jób, promluvil čtvrtý přítel, mladý Elíhú, který po celou dobu však naslouchal. **Poslední slovo má, kdo umí naslouchat.** (Př 21,28 B21) Bůh na něj později navazuje a tak jeho slova potvrzuje. Jeho hlavní důraz je na naslouchání (viz Jób 32,10-12; 34,1-4; 37,14) a otevřené uši pro Boží hlas: **Vždyť Bůh promluví jednou i podruhé, ale člověk to nezpozoruje. Ve snu, v nočním vidění, když hluboký spánek padne na lidi, v dřímotách na posteli. Tehdy to lidem dá na vědomí (*doslova: otvírá lidem ucho*) a zapečetí je v tom, o čem byli poučeni, aby odvrátil člověka od jeho špatného díla a vzdálil pýchu od muže. Chrání jeho duši před jámou, před tím, aby jeho život zašel oštěpem.** (Jób 33,14-18) **Otvírá jim ucho pro ponaučení a říká, že se mají odvrátit od nepravosti. Pokud uposlechnou a budou mu sloužit, dovrší v blahobytu své dny, v potěšení svá léta. Pokud ale**

neuposlechnou, zajdou oštěpem a vydechnou naposled jako člověk bez poznání. Lidé bezbožného srdce budou v srdci ukládat hněv, nebudou křičet o pomoc, když je spoutá. Jejich duše zemře v mládí, mezi chrámovými smilníky skončí jejich život. Zkroušeného vysvobodí skrze jeho soužení (*doslova: v jeho soužení*), **buď jim otvírat ucho skrze útlak** (*doslova: v útlaku*). Tak i tebe lákal ze chřtánu soužení do volného prostoru, v němž není stísněnost. Tučností naplnil pohodu u tvého stolu. (Jób 36,10-16) Elíhú připravil svojí řečí cestu Hospodinu. Nakonec všichni zmlkli a mluví Bůh: **Tu odpověděl Hospodin Jóbovi...** (Jób 38,1; 40,1.6; 42,1). Dává řešení a pomoc. Kniha Jóbova je úžasnou učebnicí službě a pomoci druhým. Elíhuova služba je nám velkým vzorem, naopak služba tří přátel je negativním příkladem.

3. **Bázeň a úcta k Hospodinu je tvým zdrojem moudrosti**

Jób a jeho přátelé měli různé představy o tom, jak získat moudrost. Elífaz má za to, že moudrosti se sám člověk naučí **pozorováním života a životními zkušenostmi**. Sám popisuje jako normu svoji podivnou duševní zkušenost (viz Jób 4,8.12-21; 5,27; 15,9-10). Bildad má za to, že moudrost je **dědictvím minulosti** a že ji sami můžeme získat od předků. Sám cituje mnohá tradiční rčení a pořekadla (viz Jób 8,8-9; 13,12). Sófar má za to, že moudrost **je dána především určitým vybraným lidem** a on je jejich představitelem. U těchto lidí máme moudrost hledat (viz Jób 11,6; 20,2-3). Jób však správně vidí, že **zdrojem moudrosti je Bůh a cestou k ní je bázeň a úcta k Hospodinu** (viz Jób 28). Elíhú Jóba doplňuje a říká, že **je to Duch v člověku, dech Všemohoucího, jenž lidi činí rozumnými** (viz Jób 32,6-9). To, co říkají tři Jóbovi přátelé, může být někdy pravdou, ale tento zevšeobecněný střípek pravdy se může stát bludem.

4. **Pouč mne o všem, co sám nevidím**

Bůh viděl Jóbovo srdce, důvěřoval mu, že mu zůstane věrný – v tom byl Jób bezúhonný. To však neznamená, že již nepotřeboval růst v poznání Boha a posvěcení svého života. **Kdo je svatý, ať se ještě posvěť.** (Zj 22,11) Elíhú vyzývá Jóba k naslouchání a k tomu, aby se modlil: **Co sám nevidím, tomu ty mě uč.** (Jób 34,32) Potřebujeme Boží pohled na naše problémy a situace, ve kterých se nacházíme. Jestliže známe realitu svého srdce (viz Jr 17,9-10), jsme si vědomi, že v našem životě mohou být „slepé úhly“, které se mohou pro nás stát tragické (viz Ž 19,13; 90,8). Tomu velmi dobře rozuměl například David, který se modlil za ryzost svého srdce: **Zkoumej mě, Hospodine, zkoušej mě, prověř mé ledví i srdce! Vždyť tvé milosrdenství mám před očima, chodím ve tvé pravdě.** (Ž 26,2-3; též 139,1.23-24)

5. **Trpělivě očekávej na Boží odpověď**

Elíhú vyzývá Jóba k vytrvalému očekávání Boží řeči a jednání: **Tvůj spor je před ním a ty na něj musíš čekat.** (Jób 35,14) Jenom mrtvé náboženství nic od Boha neočekává. Naopak živé křesťanství důvěřuje Bohu, který odpovídá (viz Žd 11,6) Je to jako životodárné dýchání, jako základní projev naší závislosti na Bohu, našem Stvořiteli a Zachránci. Aktivní očekávání je víra, že Bůh vyslyšel a viditelně projeví své milosrdenství.

Buďte tedy trpěliví, bratři, až do Pánova příchodu. Hle, rolník očekává vzácný plod země, trpělivě na něj čeká, až se mu dostane podzimního a jarního deště. Buďte i vy trpěliví a upevněte svá srdce, protože Pánův příchod se přiblížil. Nenaříkejte si, bratři, jeden na druhého, abyste nebyli souzeni. Hle, soudce stojí přede dveřmi! Za vzor ve snášení zlého a v trpělivosti si, bratři, vezměte proroky, kteří mluvili v Pánově jménu. Hle, blahoslavíme ty, kteří vytrvali. Slyšeli jste o vytrvalosti Jobově a viděli jste, jaký konec mu připravil Pán. Neboť Pán je plný soucitu a slitování. (Jk 5,7-11)

6. *Neotevírej se zlému skrze strach, ale naopak ve všem důvěřuj Bohu*

Jób měl nepokoj, pochybnosti a strach zvláště o své děti. Místo, aby je přímo konfrontoval, jestli nedělají něco zlého, a dal jim jasné hranice, téměř až magicky za ně obětoval: **Jeho synové chodívali a pořádali hostinu, každý doma ve svůj den. Posílali pro své tři sestry a zvali je, aby jedly a pily s nimi. I stávalo se, když proběhly dny hostiny, že Jób pro ně posílal a posvěcoval je, vstával časně ráno a přinášel zápalné oběti podle počtu jich všech; neboť Jób říkal: Moji synové možná zhřešili a ve svém srdci zlořečili Bohu. Takto činil Jób po všechny dny.** (Jób 1,4-5)

Nakonec o své děti přišel (viz Jób 1,18-19; srovnej: 8,4). Strach otevírá dveře zlému a svazuje nám ruce k přímému jednání. **Neboť jsem se velmi strachoval, a stalo se mi to. To, čeho jsem se lekal, na mne přichází. Neměl jsem pohodu, neměl jsem klid a neodpočinul jsem, až přišla vřava.** (Jób 3,25-26)

7. *Chod' v darované spravedlnosti*

Jób obviňuje Boha za to, co udělal satan. Postupně tvrdí, že Bůh není dobrý a že je nespravedlivý, nemilosrdný a neochotný odpouštět. Myslí si, že mu křivdí, bere naději, je proti němu a dokonce že ho nenávidí. Místo zůstávání v uctívání dal prostor hořkosti: **Jsem bezúhonný.** (Jób 9,21) **Budu mluvit v hořkosti své duše.** (Jób 10,1) **Vězte tedy, že mi Bůh ukřivdil.** (Jób 19,6) **Změnil ses mi v krutého nepřítele.** (Jób 30,21)

Elíhú odhaluje, jak Jób smýšlí o Bohu, o svém utrpení, o sobě samém a své spravedlnosti. Tím mu chce posloužit, aby se setkal s Bohem a slyšel přímo jeho hlas. Naslouchal Jóbovi i Bohu a proto může Jóbovi účinně posloužit. Naslouchal, aby správně určil diagnózu a použil správnou terapii. Tři Jóbovi přátelé hned dávali svoji terapii bez potřebného naslouchání – dávali jen svoje pyšné poučky.

Nato již přestali ti tři muži Jóbovi odpovídat, protože byl ve vlastních očích spravedlivý. Tu vzplanul hněv Elíhú, syna Berakeela, Búzijce z čeledi Rámovy. Jeho hněv vzplanul proti Jóbovi, protože prohlásil sám sebe za spravedlivějšího, než je Bůh. Jeho hněv vzplanul i proti jeho třem přátelům, protože nenašli odpověď, a přesto Jóba prohlašovali vinným. (ČEP: *Jóba prohlašovali za svévolníka; B21: že mu neuměli odpovědět tak, aby Joba usvědčili.*) (Jób 32,1-3)

Tři náboženští přátelé se svými poučkami a zevšeobecněnými částmi pravd vůbec nedosahovali Jóbovy zbožnosti, i když Jób měl problém se sebespravedlností a malým poznáním Boha. Jób vyslovil mnoho hloupostí, ale jeho srdce bylo na Boha dobře nasměrováno. Též milující partner může být ještě velmi sobecký.

Jób je ukřivděný, sebelítostivý. Proto mu Bůh říká: **Chceš snad zrušit i můj soud, prohlásit mě vinným, a tak se ospravedlnit?** (Jób 40,8) Jób zakládal svoji spravedlnost na svých skutcích. Elíhú mu cituje jeho slova: **Jób prohlásil: Jsem spravedlivý, a Bůh mi odňal právo. Muži nepřinesou užitek, když najde zalíbení v Bohu.** (Jób 34,5.9) Dále ukazuje na Boha, který je vždy spravedlivý a nikdy nejedná svévolně z rozmaru (viz Jób 34,10-12).

Zde je klíčový Jóbův omyl: vyvozoval svoji spravedlnost z toho, že chodí v čistotě a pomáhá druhým. Zakládal tedy svou spravedlnost na něčem, co udělal on, a ne na tom, co učinil Bůh. Pavel to popisuje následovně: **Ničeho, co by svědčilo proti mně, si sice nejsem vědom, ale tím nejsem ospravedlněn; ten, kdo mne posuzuje, je Pán.** (1K 4,4) Nejsem spravedlivý, protože dělám něco já, ale protože něco udělal Bůh (viz 2K 5,21)! Nakonec Jób činil pokání ze své sebespravedlnosti, která byla kořenem hořkosti a ukřivděnosti (viz Jób 40,1-5; 42,5-6), a stává se vedle Noeho a Daniele příkladem člověka chodícího v darované spravedlnosti (viz Ez 14,12-20).

8. **Rozjímej nad Boží velikostí a mocí obsaženou v přírodě**

Elíhú vyzývá Jóba, aby hleděl na Boha jako svého Stvořitele, na kterém je zcela závislý (viz Jób 32,22; 33,4.6; 34,14-15.19; 36,3). Potřebuje se naučit rozjímat nad Boží velikostí. **Pohled na nebesa a viz, pozoruj oblaky, jak tě převyšují.** (Jób 35,5) **Hle, Bůh je vyvýšený, nad naše poznání.** (Jób 36,26 ČEP) **V přírodních jevech ukazuje svůj majestát.** (Jób 36,31 SNC) **Člověk musí přerušit svou práci, zastavit se a uznat, že on je vládcem všeho.** (Jób 37,7 SNC) **Naslouchej tomu, Jóbe, zastav se a zvažuj obdivuhodné Boží skutky.** (Jób 37,14; *Šrámek: Slyšíš mě, Ijjóbe, tiše jen sed' a sleduj zázraky boží!*)

Dále podle Elíhúa má rozjímat nad nebesy (35,5), oblaky (35,5), koloběhem vody v přírodě (36,27-29), hřměním (36,29), světlem (36,30), mořem (36,30), blesky a hromy (36,32-37,5), sněhem (37,6), lijákem (37,6), vichřicí (37,8-9), ledem (37,10), mraky (37,11-12), pohybem oblaků a září slunce v nich (37,15-22).

Na Elíhúa navazuje Bůh a vyzývá Jóba k rozjímání nad stvořením země (38,4-6), vytvořením moře (28,8-11), střídáním dne a noci (38,12-15), hlubin moře (38,16-17), šířek země (38,18), cestami světla (38,19-20.24), počtem svých dnů (38,21), sněhem a kroupami (38,22-23), větrem, povodní, hromobitím, deštěm, vzrůstem výhonky trávy, rosou, ledem a jíním (38,24-30), hvězdami, souhvězdími a nebeskými zákony (38,31-33), oblaky, deštěm, blesky (38,34-35.37), půdou a horninami (38,38), ibisem, kohoutem, lvicí s mláďaty, havranem (38,36.39-41), kozorožcem, laní a jejími mláďaty (39,1-4), divokým oslem (39,5-8), divokým turem (39,9-12), pštrossem (39,13-18), koněm (39,19-25), sokolem (39,26), orlem (39,27-30), hrochem (40,15-24), krokodýlem (40,25-41,26).

Celkem je zde výzva k rozjímání nad 50 konkrétními úkazy v přírodě. Důležitost tohoto rozjímání vyjadřuje i Pavel: **Boží věčnou moc a božství, ačkoli jsou neviditelné, lze totiž od stvoření světa jasně vidět, když lidé přemýšlejí o jeho díle, takže jsou bez výmluvy.** (Ř 1,20)

9. **Utrpení má smysl, když hledáme Boží tvář, nasloucháme jeho hlasu a jsme otevřeni k naší proměně do jeho obrazu.**

Viděli, že jeho bolest je nesmírná. (Jób 2,13 ČEP) Vše může sloužit k hlubšímu poznání Boha samého. Bůh nás jako nebeský Otec vychovává především skrze své Slovo – Písmo (viz 2Tm 3,16-17), ale také skrze vše, čím v životě procházíme. Můžou to být přímo zásahy od něj – jako například sny (viz Jób 33,12-22), nebo nepřímo skrze různé okolnosti či útlak, do kterého se někdy dostáváme ať svojí vinou nebo i bez našeho přičinění (viz Jób 36,5-16; 1K 11,28-32; Žd 12,5-6). Utrpení tedy může za určitých okolností působit dobro ... **těm, kteří milují Boha** (viz Ř 8,28-29). Osobní setkání s Bohem je nade vše a nedá se srovnávat se zprostředkovaným poznáním z doslechu. Jób na konci své zkoušky a po pokání ze své sebespravedlnosti a nemoudrém mluvení vyznává: **Slyšel jsem tě jen z doslechu, a nyní tě vidělo mé oko.** (Jób 42,5)

10. **Jsme uzdravováni skrze pokání, milost a dávání**

Poté, co Jób začal naslouchat a slyšel Boží řeč do své situace, pokořil se a činil pokání, Bůh proměňuje jeho úděl. Ještě však předchází jeden důležitý krok a sice: odpouští svým třem nadutým přátelům a přimlouvá se za ně (a oni se měli pokořit a s prosbou o přimluvu přijít k Jóbovi – viz Jób 42,7-9). **Hospodin tehdy změnil Jóbův úděl, když se k němu modlil za své přátele.** **A ke všemu, co Jób měl, Hospodin dvojnásobně přidal.** (Jób 42,10)